

MONITOR JAPOŃSKI

KWIECIEŃ 2016

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na działania tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

KWIECIEŃ 2016

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

5 kwietnia: Spór w japońskim parlamencie związany z ratyfikacją TPP.

Dwa miesiące temu informowaliśmy o podpisaniu Partnerstwa przez Japonię. Droga do przyjęcia porozumienia przez japońskich polityków może być dłuższa niż przewidywano. Partie opozycyjne zjednoczyły się krytykując rząd za błędną ich zdaniem ocenę skutków gospodarczych umowy. Możliwe, że nie uda się ratyfikować porozumienia w tej sesji parlamentu, co byłoby negatywnym sygnałem dla pozostałych sygnatariuszy. Przyszłość TPP pozostaje pod znakiem zapytania po tym jak większość kandydatów na urząd prezydenta Stanów Zjednoczonych wypowiedziało się negatywnie co do perspektywy jego ratyfikacji.

10-11 kwietnia: Szczyt ministrów spraw zagranicznych G7 w Hiroshimie.

Tematem przewodnim szczytu były rozmowy dotyczące przestrzegania Traktatu o Nierozprzestrzenianiu Broni Jądrowej. Rozmowy koncentrowały się na najbardziej niestabilnych regionach takich jak Syria, Ukraina, Libia i Korea Północna. Poruszono również zagrożenia związane z terroryzmem oraz problemem migracji. W wyniku negocjacji opublikowano dwa komunikaty. Pierwszy z nich dotyczy współpracy w zakresie Rozbrojenia Nuklearnego. Drugi jest poświęcony bezpieczeństwu morskemu oraz napiętej sytuacji na Morzach Wschodnio i Południowochińskim. Historycznym punktem szczytu była wizyta Sekretarza Stanu Johna Kerry'ego w Hiroshimie. Przedstawiciel Waszyngtonu złożył oficjalną wizytę w muzeum upamiętniającym ofiary bomby atomowej zrzuconej w roku 1945. Pomimo tego, że John Kerry nie wygłosił oficjalnych przeprosin za amerykański atak, na skutek jego wizyty w japońskich i zagranicznych mediach pojawiły się spekulacje o możliwej wizycie prezydenta Barracka Obamy w tym samym mieście.

JAPONIA PRZEGRZAŁA PRZETARG NA DOSTAWĘ OKRĘTÓW PODWOD- NYCH

Francja okazała się zwycięzcą w przetargu na dostawę okrętów podwodnych dla Australii. Jest to ogromny cios dla planów japońskiego rządu związanych z rozbudową eksportu zbrojeniowego. Rząd Australii zdecydował się na wybór oferty francuskiej po zapewnieniu, że okręty będą budowane w australijskich stocznicach.

11 kwietnia: Reakcja na komunikat dotyczący bezpieczeństwa morskiego ministrów spraw zagranicznych grupy G7.

Rząd w Pekinie skrytykował komunikat dotyczący bezpieczeństwa morskiego przywódców grupy G7. W komunikacie przywódcy podkreślili konieczność respektowania zasad prawa międzynarodowego w regulowaniu aktywności na wodach międzynarodowych. Komunikat wzywa wszystkie państwa do korzystania ze sprawdzonych w prawie międzynarodowym metod arbitrażu podczas rozstrzygania sporów terytorialnych. W komunikacie znalazło się bezpośrednio odniesienie do aktywności na Morzach Wschodnio i Południowochińskim związanej z budową sztucznych archipelagów i innych instalacji. Państwa G7 wzywają do zaprzestania jakichkolwiek działań "zagrażających i prowokacyjnych" oraz do powstrzymania się od "trwałej ingerencji w otoczenie". Komunikat został skrytykowany przez rząd w Pekinie, który wezwał przedstawicieli placówek dyplomatycznych wszystkich państw wchodzących w skład G7.

16 kwietnia: Silne trzęsienia ziemi na wyspie Kiusiu.

16. kwietnia północno-wschodnie wybrzeże Japonii nawiedziły silne wstrząsy, w wyniku których zginęło 48 osób. Najbardziej dotkniętym regionem jest prefektura Kumamoto. W wyniku trzęsienia setki osób straciło dachy nad głową. Doszło również do poważnego uszkodzenia infrastruktury transportowej i przemysłowej. Zniszczenia doprowadziły do zaburzenia działalności dużych japońskich firm. Przedsiębiorstwa produkujące stal, samochody oraz urządzenia elektryczne musiały wstrzymać działalność. Sony, Honda i Toyota zostały zmuszone do zamknięcia fabryk na terenie południowej Japonii w celu przeprowadzenia oceny uszkodzeń. Pozostałe firmy, które dotkliwie odczuły skutki trzęsienia to Mitsubishi Electric, producent półprzewodników Renesas, Fujifilm, producent opon Bridgestone oraz producent napojów Suntory Holdings. Było to pierwsze tak poważne trzęsienie od katastrofy z 11 marca 2011 roku.

22 kwietnia: Wizyty czołowych japońskich polityków w świątyni Yasukuni.

Wizyty japońskich polityków w świątyni Yasukuni związane z obchodami święta wiosny, mogą wywołać kolejną falę pogorszenia relacji z Chinami. Premier Abe nie zdecydował się na złożenie oficjalnej wizyty w świątyni, lecz doniesienia o wysłanym przez niego darze w postaci ceremonialnego drzewka 'masakaki' wystarczyły by ponownie rozbrzmiały głosy krytyki ze strony władz w Pekinie i Seulu. 21 kwietnia świątynię Yasukuni odwiedzili również osobisty doradca premiera Seiichi Eto, ministra spraw wewnętrznych Sanae Takaichi oraz grupa ok. 90. parlamentarzystów. Dzień później w świątyni pojawił się minister sprawiedliwości Mitsuhide Iwaki. Wizyty w świątyni mogą okazać się dużą przeszkodą podczas planowanej na 29 kwietnia oficjalnej wizyty japońskiego ministra spraw zagranicznych w Pekinie.

26 kwietnia: Japonia przegrywa przetarg na dostawę okrętów podwodnych dla australijskiej armii.

Przedstawiciele rządu Australii ogłosili, że francuska firma DCNS pokonała rywali z Niemiec i Japonii w przetargu na budowę okrętów podwodnych wartym 43 miliardy USD. Decyzja to ogromny cios dla japońskiego przemysłu zbrojeniowego. Negocjacje, w których początkowo Tokio było zdecydowanym faworytem, miały być pierwszym tak dużym kontraktem na eksport technologii zbrojeniowych podpisanym w tym kraju od zakończenia II Wojny Światowej. Zamówienia miały być podstawą odbudowy japońskiego eksportu zbrojeniowego w regionie Azji i Pacyfiku. Szanse Japonii na zwycięstwo w przetargu znacznie zmalały po ustąpieniu Tonny'ego Abotta ze stanowiska premiera we wrześniu ubiegłego roku. Kolejnymi elementami, które mogły mieć wpływ na wybór francuskiej oferty była obietnica produkcji francuskich okrętów na terytorium Australii oraz obawy rządu w Canberrze przed pogorszeniem relacji z Chinami.

26 kwietnia: Fumio Kishida otwarcie o obawach związanych z morską aktywnością Chin.

Na kilka dni przed oficjalną wizytą w Chinach Fumio Kishida zabrał głos w sprawie rosnącej aktywności Chin w regionie Azji i Pacyfiku. Jego zdaniem wzrost chińskich wydatków zbrojeniowych oraz aktywności na Morzach Wschodnio i Południowochińskim budzą zaniepokojenie wśród społeczności międzynarodowej. Zdaniem ministra Kishidy rozmowy powinny koncentrować się na trzech obszarach: rozwoju współpracy, odniesieniu się do problemów i obaw oraz wspieraniu wzajemnego zrozumienia i zaufania. Jeśli chodzi o problemy i obawy Kishida określił chińską aktywność morską jako "gwałtowną i mało przejrzystą". Słowa te mogą wywołać zaskoczenie tuż przed oficjalną wizytą w Chinach, lecz japoński minister stawia na szczerość i otwartość w "nowej erze" dialogu pomiędzy państwami.

30 kwietnia: Optymistyczne spotkanie ministrów spraw zagranicznych Chin i Japonii.

Rozmowy pomiędzy ministrem Fumio Kishidą oraz jego odpowiednikiem Wangiem Yi zakończyły się w przyjaznej atmosferze. Szef chińskiego MSZ stwierdził, że dwustronne relacje powinny opierać się na współpracy a nie konfrontacji. Chiński minister zapewnił, że rząd w Pekinie będzie oceniał intencje władz w Tokio na podstawie podejmowanych działań. Japonia powinna zaprzestać udziału w dyskursie dotyczącym "chińskiego zagrożenia" oraz "chińskiej recesji gospodarczej". Jego zdaniem Japonia wykonała pierwszy krok na drodze do normalizacji stosunków i Chiny mają zamiar powitać ją na tej drodze. Zapewnienia o chęci rozwoju przyjaznych kontaktów przynoszą pewną dozę uspokojenia po serii negatywnych komentarzy związanych z rosnącą aktywnością Tokio w obszarze współpracy wojskowej w regionie Azji i Pacyfiku oraz wizytami japońskich polityków w świątyni Yasukuni.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

5 kwietnia: Nowy ambasador Japonii Shigeo Matsutomi wręczył listy inauguracyjne prezydentowi RP

W kwietniu można było zaobserwować dużą aktywność nowego ambasadora Japonii w związku z oficjalnym objęciem urzędu. Po wręczeniu listów uwierzytelniających na ręce prezydenta Andrzeja Dudy 14. kwietnia w ambasadzie Japonii odbyło się przyjęcie inauguracyjne, w którym uczestniczył wicemarszałek Senatu Adam Bielan, oraz senator Michał Seweryński stojący na czele Senackiej Grupy Polsko-Japońskiej utworzonej w lutym. 19. kwietnia ambasador w ramach kurtuazyjnej wizyty spotkał się z marszałkiem Sejmu Markiem Kuchcińskim podczas której marszałek przekazał wyrazy współczucia dla ofiar trzęsień ziemi w Kumamoto. Ambasada Japonii rozpoczyna przygotowania do 60. rocznicy odnowienia stosunków dyplomatycznych, która wypada w przyszłym roku.

6 kwietnia: Prezydent Ukrainy Petro Poroszenko z wizytą w Japonii.

Ukraiński przywódca spotkał się z premierem Shinzō Abe w celu omówienia współpracy dotyczącej rozwiązania kryzysu na Ukrainie. Prezydent podziękował za wsparcie jakie japoński rząd udziela na arenie międzynarodowej w związku z kryzysem. Japonia rozważa poluzowanie regulacji wizowych dla ukraińskich obywateli oraz zwiększenie inwestycji w Europie Środkowo-Wschodniej. **Drugiego dnia wizyty** prezydent Poroszenko wraz z żoną udał się do Kioto gdzie wziął udział w szeregu spotkań z przedstawicielami lokalnych władz w tym z gubernatorem prefektury Kioto Keiji Yamadą, burmistrzem miasta Daisaku Kadokawą oraz przewodniczącym Izby Handlowej i Przemysłowej Kioto Yoshio Tateishim. Prezydent Poroszenko ogłosił, że rok 2017 będzie celebrowany jako rok Japonii na Ukrainie. Kontakty pomiędzy Kioto a Kijowem mają długą historię. W przyszłym roku minie 45. rocznica podpisania umowy partnerskiej, której będzie towarzyszyć seria wydarzeń kulturalno-informacyjnych. Poroszenko **zaprosił japońskie firmy** do zwiększenia inwestycji na Ukrainie twierdząc, że wymiana dwustronna nigdy nie była tak dynamiczna.

14 kwietnia: Japoński producent części samochodowych Mitsuba znacznie zwiększy produkcję na Węgrzech.

Korporacja Mitsuba zainwestuje 13,5 miliona Euro w celu zwiększenia produkcji w fabryce Salgótarján na północy Węgier. Japoński inwestor planuje podwojenie produkcji i zatrudnienie dodatkowych 150 osób. Inwestycja uzyskała wsparcie finansowe węgierskiego rządu. Węgierska fabryka obsługuje producentów takich marek jak Honda, Nissan, Renault, Suzuki, Subaru, Ford czy Volkswagen. Mitsuba Corp. posiada cztery fabryki we Francji, Włoszech, Rosji i w Maroku, które produkują części do samochodów, motocykli i rowerów.

22-24 kwietnia: Mistrzostwa Europy Sumo w Krotoszynie

W związku z zakończeniem mistrzostw Europy Sumo ambasador Japonii w Polsce wziął udział w ceremonii dekoracji zawodników. Zawody sumo od wielu lat są coraz istotniejszym elementem współpracy kulturowej pomiędzy Polską a Japonią. Dyscyplina ta zyskuje coraz większą popularność w Polsce i innych państwach Europy. Prezes Polskiego Związku Sumo Dariusz Rozum objął stanowisko przewodniczącego Europejskiej Federacji Sumo.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

2 kwietnia: Kolejne spekulacje dotyczące podwyższenie podatku VAT w Japonii.

Po tym jak w zeszłym miesiącu premier Abe potwierdził plany podwyższenia podatku VAT z 8 do 10% w przyszłym roku, na początku kwietnia ponownie pojawiły się informacje o możliwości odsunięcia podwyżki w czasie. Niektórzy z doradców finansowych premiera twierdzą, że podwyżka podatku konsumpcyjnego może wywołać kryzys gospodarczy. Informacje o ponownym odsunięciu podwyżki wydawały się jeszcze bardziej wiarygodne po trzęsieniach ziemi w Kumamoto. Jednakże w drugiej połowie miesiąca przedstawiciele rządu poinformowali, że podwyżka zostanie wprowadzona zgodnie z planem.

13 kwietnia: Nomura Holdings Inc. redukuje zatrudnienie w Europie

Po zanotowaniu strat w wysokości 3 miliardów dolarów w ciągu ostatnich sześciu lat gigant na rynku maklerskim Nomura Holdings zapowiada wycofanie się z Europy. Pracę w spółkach maklerskich ma stracić 500-600 osób. Problemy finansowe firmy rozpoczęły się po tym jak kierownictwo zdecydowało się przejąć część operacji Lehman Brothers w Europie i Azji po kryzysie finansowym z roku 2008. Próba rozwoju działalności w skali globalnej zakończyła się niepowodzeniem.

21 kwietnia: Japonia sfinansuje budowę kolei jednoszynowej w Panamie.

Rząd w Tokio zgodził się sfinansować projekt infrastrukturalny o wartości 2,6 miliardów USD. Inwestycja ma zakończyć się w roku 2022. Pożyczka, której udzieli Japoński Bank Współpracy Międzynarodowej ma zostać spłacona po 20. latach. Japońskie firmy wezmą udział w przetargu na budowę nowej linii o długości 16. kilometrów.

21 kwietnia: Mitsubishi przyznaje się do fałszowania testów spalania.

Władze jednego z największych japońskich producentów samochodów przyznały się do fałszowania wyników testów spalania w niektórych modelach "mini-samochodów". W wyniku manipulacji danej pojazdy miały być 10-15% bardziej ekonomiczne niż w rzeczywistości. Jest to kolejny po Volkswagencie skandal związany z fałszowaniem wydajności samochodów. Niemal natychmiast po wy-

daniu oświadczenia akcje Mitsubishi poszybowały w dół. Po kilku dniach okazało się, że władze fałszowały dane od roku 1991 oraz, że problem może dotyczyć również innych modeli. W odróżnieniu od Volkswagena firma Mitsubishi w bardzo krótkim czasie zanotowała znacznie bardziej drastyczny spadek sprzedaży. Do końca kwietnia sprzedaż samochodów tej marki spadła o połowę. Jest to kolejny cios w wizerunek japońskich korporacji po skandalach w firmach Toshiba i Olympus.

30 kwietnia: Japonia i Chiny pod obserwacją Departamentu Skarbu Stanów Zjednoczonych

Japonia, Chiny, Tajwan, Korea Południowa i Niemcy znalazły się na liście państw których współpraca gospodarcza z Waszyngtonem znajdzie się pod ścisłą obserwacją Departamentu Skarbu. Powodem stworzenia listy jest rosnący deficyt handlowy oraz coraz częstsze oskarżenia o manipulację kursami walut. Departament Skarbu nie przewiduje żadnych sankcji wobec państw znajdujących się pod obserwacją. Kolejnym krokiem mają być rozmowy dotyczące nierównowagi handlowej. Jeżeli rozmowy nie przyniosą oczekiwanych rezultatów amerykański Kongres nie wyklucza podjęcia bardziej zdecydowanych kroków na forum Światowej Organizacji Handlu.

KOMENTARZ

W zeszłym miesiącu informowaliśmy o rosnącej aktywności Japonii związanej ze współpracą wojskową w regionie Azji i Pacyfiku. Japonia podpisała porozumienia o transferze sprzętu wojskowego z Wielką Brytanią, Australią, Indiami i Filipinami. Kolejnym krokiem miała być odbudowa japońskiego eksportu zbrojeniowego. Kluczowym elementem tej strategii były nadzieje związane z rozstrzygnięciem przetargu na dostawę okrętów podwodnych dla australijskiej armii. Pomimo tego, że Japonia była faworytem w przetargu w końcowej jego fazie można było zaobserwować coraz silniejszą rywalizację pomiędzy oferentami. Minister spraw zagranicznych Fumio Kishida podczas spotkania z australijską odpowiedniczką Julie Bishop podkreślił, że "tylko japońska oferta leży w zgodzie z australijską strategią obrony". Japończycy przedstawiali przetarg w szerszej perspektywie nawiązania ściślejszej współpracy strategicznej w regionie. Niemcy podkreślali przewagę technologiczną własnej oferty nad propozycją japońską. Głos w sprawie przetargu zabrały również władze w Pekinie, które twierdziły, że Australia podejmując decyzję o wyborze dostawcy powinna wziąć pod uwagę "odczucia innych państw azjatyckich", wynikające z negatywnych doświadczeń historycznych. Nieoczekiwanym zwycięzcą postępowania została Francja, która od kilku lat korzysta z doradztwa specjalistów z australijskiego przemysłu stoczniowego. O ile zwycięstwo w przetargu jest niewątpliwym sukcesem francuskiej dyplomacji, jest to również klęska japońskiego rządu i przedstawicieli firm zaangażowanych w negocjacje. Japońscy politycy nie byli przygotowani na skutki zmian na australijskiej scenie politycznej, która nastąpiła po odejściu premiera Tony'ego Abotta. Japońskie firmy nie poświęciły wystarczająco dużo miejsca kwestii zaangażowania australijskich wykonawców w realizację projektu. Przetarg o wartości przekraczającej 40 miliardów USD miał zapewnić wsparcie dla rozwoju japońskiego eksportu zbrojeniowego. Niepowodzenie stawia pod znakiem zapytania przyszłość japońskiej strategii wzmocnienia współpracy militarnej w regionie.

Kolejną niezwykle ważną informacją był komunikat ministrów spraw zagranicznych G7 wymierzony w chińską aktywność na Morzach Południowo i Wschodniochińskim. Państwa takie jak Japonia, Filipiny czy Wietnam które od dłuższego czasu próbują zmusić władze w Pekinie do przestrzegania prawa międzynarodowego oraz skorzystania z arbitrażu zewnętrznych instytucji zyskały oficjalne wsparcie głównych gospodarek globalnych.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

